

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
EDUCATOR-PUERICULTOR**

2015

1. Notă de prezentare

Justificare - paradigma educației timpurii

Educația timpurie a fost unul din elementele ce a fost integrat în sistemul reformei realizate în domeniul educației. Unul din reperele importante ale procesului de reformă a învățământului prescolar se afla în Legea Educației Naționale 1 /2011 unde se prevede faptul ca educația timpurie este formată din nivelul anteprescolar (0-3 ani) și învățământul prescolar (3-6 ani).

În anul 2011 au fost adoptate două comunicări ale Comisiei Europene care vizează în mod direct educația timpurie a copiilor. Una dintre acestea, **Educatia și îngrijirea copiilor preșcolari: să oferim tuturor copiilor noștri cea mai bună pregătire pentru lumea de mâine**, prevede: „Educatia și îngrijirea copiilor preșcolari (EICP) constituie soclul principal al succesului învățării de-a lungul vieții, al integrării sociale, al dezvoltării personale și, mai târziu, al capacității de inserție profesională!

Venind în completarea rolului primordial al familiei, educatia și îngrijirea copiilor preșcolari au un impact important și durabil asupra dezvoltării copilului mic, imposibil de realizat prin măsuri ulterioare. Primele experiențe ale copiilor stau la baza întregii lor formări ulterioare. Dacă se constituie baze solide în primii ani, formarea ulterioară este mai eficientă și mai susceptibilă de a se desfășura pe tot parcursul vieții, reducând o serie de riscuri care pot apărea de-a lungul vieții.

Cel de-al doilea document, **Concluziile Consiliului privind educatia și îngrijirea copiilor preșcolari: să oferim tuturor copiilor noștri cea mai bună pregătire pentru lumea de mâine**, (2011/C 175/03), Jurnalul Oficial al Uniunii Europene 15.6.2011 prevede la rândul său: „Educatia și îngrijirea copiilor preșcolari (EICP) de înaltă calitate (9) oferă o gamă largă de avantaje pe termen scurt și lung atât pentru persoane, cât și pentru societate în general. Completând rolul central al familiei, EICP constituie soclul principal al dobândirii limbajului, al succesului învățării pe tot parcursul vieții, al integrării sociale, al dezvoltării personale și al capacității de inserție profesională.”

Raportare la standardul ocupațional educator-puericultor

Educatorul puericultor este cadrul didactic care asigură “dezvoltarea integrată a copilului, prin acoperirea nevoilor din punctul de vedere al tuturor domeniilor de dezvoltare, sub trei axe principale : îngrijire, creștere și educație timpurie, informarea și susținerea părinților copilului pentru capacitatea funcțiilor parentale, în deplin respect pentru rolul primordial al părintelui în îngrijirea, creșterea și educația propriului copil precum și prevenirea precoce a disfuncționalităților de dezvoltare ale copilului, a disfuncționalităților din cadrul relației părinte-copil, a potențialului de inadaptare și excludere socială a copilului și părinților săi.”

Definire competență didactică/competență profesională adaptată particularităților nivelului anteprescolar (creștere, îngrijire, educație)

Competență didactică: “Capacitatea unei persoane de a exercita atribuțiile specifice profesiei didactice; capacitatea unui educator de a se pronunța asupra unei probleme pedagogice, pe temeiul cunoașterii aprofundate a legităților și determinărilor fenomenelor educative; nivel de performanță la care urmează să fie realizate de către un educator sarcinile de muncă specifice profesiei didactice”¹

Competență profesională: “Ansamblul de competente specializate, care reprezintă standardul acceptabil pentru exercitarea unei profesii. Fiecare profesie solicită, pe lângă anumite competente generale (intelectuale, civice, etice, comunicative etc.) și competente specifice activității în domeniu.”

2. Competențele profesionale ale cadrului didactic debutant (educator-puericultor pentru învățământul anteprescolar)

2.1. Proiectarea activităților educaționale

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște, decodifică, identifică elemente de curriculum (modele de proiectare curriculară, tipologia	- Identifică nevoile de învățare ale anteprescolarilor și stabilește obiective educaționale informative	- Își asumă modul de organizare a unui demers didactic

¹ Noveanu, E., Potolea, D. et. all. (2007). *Științele educației: dicționar enciclopedic*: București: Sigma., p.183.

activităților și strategiilor didactice etc.) în activitatea instructiv-educativă în serviciile de educație timpurie antepreșcolară - Utilizează un limbaj psihopedagogic științific.	și formative în funcție de particularitățile de grup și individuale	
--	---	--

2.2. Conducerea și monitorizarea procesului de instruire

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște în mod elementar modul de organizare și conducere a activităților instructiv-educative.	- Asigură adecvarea strategiilor de instruire la caracteristicile individuale și de grup ale antepreșcolarilor.	- Se adaptează flexibil la condițiile curriculare concrete.

2.3. Evaluarea activităților educaționale

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște funcțiile evaluării precum și unele metode și instrumente de evaluare specifice copilului antepreșcolar.	- Elaborează probe și instrumente de evaluare simple.	- Manifestă disponibilitate de îmbunătățire a instrumentarului de evaluare folosit.

2.4. Integrarea și utilizarea TIC în educație

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște terminologia specifică TIC și înțelege rolul interacțiunii dintre antepreșcolar – computer	- Identifică unele activități sau secvențe de activitate care pot fi realizate cu ajutorul TIC	- Proiectează, în condiții de autonomie restrânsă, unele secvențe de învățare care presupun utilizarea TIC

2.5. Cunoașterea, consilierea și tratarea diferențiată a antepreșcolarilor

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște unele metode și tehnici de tratare diferențiată a copiilor antepreșcolari	- Reflectează asupra consecințelor ce decurg din aplicarea diferitelor metode și tehnici de tratare diferențiată a copiilor antepreșcolari	- Manifestă deschidere pentru a experimenta noi metode și tehnici de cunoaștere a antepreșcolarilor

2.6. Managementul grupei de antepreșcolari

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște diferite teorii cu privire la asigurarea managementului grupei de antepreșcolari	- Creează un mediu ambiant plăcut pentru grupa de antepreșcolari care i-a fost încredințată - Antrenează copiii în organizarea sălii și a mediului curricular	- Este dispus să accepte sfaturi pentru mai buna organizare a mediului de învățare și a grupei de antepreșcolari

2.7. Dezvoltarea instituțională a unității de învățământ antepreșcolar și dezvoltarea de parteneriate cu comunitatea

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște unele instituții din comunitatea locală care se află în legătură cu unitatea de învățământ antepreșcolar	- Realizează un schimb minimal de informații, prin diferite canale de comunicare, cu diferiți parteneri educaționali	- Se implică în stabilirea unor legături cu comunitatea locală

2.8. Managementul carierei și al dezvoltării personale

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște și înțelege cu obiectivitate nivelul propriei pregătiri profesionale	- Își elaborează proiecte de dezvoltare personală și profesională	- Manifestă o conduită (auto)reflexivă asupra activităților profesionale și personale

2.9. Cercetare educațională aplicativă

CUNOȘTINȚE	ABILITĂȚI	ATITUDINI
- Cunoaște unele modele de elaborare a design-ului unei cercetări educaționale	- Elaborează micro-proiecte de cercetare educațională în condiții de asistență și consiliere metodologică	- Manifestă o atitudine favorabilă față de cercetarea educațională

3. Discipline de examen și formula de examinare:

- **Definitivat:**
 - Limba română și Literatura pentru copii – **scris**;
 - Pedagogie și elemente de psihologia educației – **scris**;
 - Proba practică (**inspecțiile la clasă**).

Limba română și Literatura pentru copii CONȚINUT TEMATIC

A. Limba română

1. LIMBĂ ȘI STIL

- Limbă și limbaj
- Limbă literară, limbă populară, limbă standard

2. FONETICA ȘI FONOLOGIE

- Aparatul fonator și sunetele limbii române
- Silaba.
- Vocale. Semivocale. Consoane
- Accentul. Reguli de folosire corectă a accentului în limba română.

3. ORTOEPIA. Pronunția corectă a sunetelor și a cuvintelor limbii române

4. PUNCTUAȚIE ȘI ORTOGRAFIE

- Semnele de punctuație și de ortografie

5. LEXICOLOGIE

- Vocabularul, ca totalitate a cuvintelor limbii române
- Cuvântul, ca unitate de bază a vocabularului

- Sensul cuvintelor
- Sens lexical și sens gramatical
- Relații semantice între cuvinte (sinonimie, antonimie, omonimie, paronimie, polisemie)

6. MORFOLOGIE

- Părțile de vorbire flexibile (recunoaștere și folosire corectă):
 - Substantivul
 - Articolul
 - Pronumele
 - Adjectivul
 - Numeralul
 - Verbul
- Părțile de vorbire neflexibile (recunoaștere și folosire corectă):
 - Adverb
 - Conjunție
 - Prepoziție
 - Interjecție

B. Literatura pentru copii

1. CONCEPTUL DE LITERATURĂ PENTRU COPII

- Definiții. Caracteristici fundamentale. Opere fundamentale ale literaturii pentru copii. Autori români și străini care au scris poezie pentru copii. Autori români și străini de proză pentru copii. Personaje ale literaturii pentru copii

2. SPECII LITERARE ACCESIBILE. VALORILE EDUCATIVE ȘI FORMATIVE ALE TEXTELOR LITERARE DESTINATE COPIILOR

1. Creația populară

a) Genul liric - lirica populară

- Proverbe, zicători, ghicitori (cimilituri);
- Folclorul copiilor (cântece formulă, frământări de limbă recitative, numărători).

b) Genul epic

- Basmul: *Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte*, *Prâslea cel voinic și merele de aur*.

2. Creația cultă

a) Genul epic

- **Fabula:** Jean de La Fontaine – *Greierele și furnica*;
- **Legenda:** Călin Gruia – *Povestea florii-soarelui*;
- **Basmul:** Ion Creangă – *Povestea lui Harap-Alb*.

2.1 Folclorul copiilor (cântece-formulă, recitative- numărători, frământări de limbă)

2.2 Poezii pentru copii

George Coșbuc - *Iarna pe uliță*

Mihai Eminescu - *Revedere, Somnoroase păsărele*

Vasile Alecsandri - *Pasteluri*

Tudor Arghezi – *Zdreanță, O furnică*

George Toparceanu - *Balada unui greier mic, Gospodina*

Otilia Cazimir - *Puișorul cafeniu, Gospodina*

Elena Farago - *Cățelușul șchiop*

2.3 Basmul și povestea

Ion Creangă - *Capra cu trei iezi/Punguța cu doi bani, Ursul păcălit de vulpe*

Barbu Delavrancea – *Neghiniță*

Frații Grimm - *Albă ca Zăpada*

Charles Perault – *Scufița Roșie*

2.4 Povestiri

Emil Gârleanu – *Căprioara/Gândacelul*

Ion Al. Bratescu Voinești - *Puiul*

2.5 Schițe

Ion Luca Caragiale - *Di Goe/Vizită*

Barbu Delavrancea – *Bunicul/Bunica*

Bibliografie- Limba română

1. Academia Română. (2010). *Gramatica de bază a limbii române*. Editura: Univers Enciclopedic Gold, București
2. Avram, Mioara. (1990). *Ortografia pentru toți*, Editura Academiei, București
3. Bidu-Vranceanu, Angela; Forascu, Narcisa. (1988). *Cuvinte și sensuri*, E.D.P., București
4. Manualele de *Limba română*, cl.aIXa, aXa, aXIa, aXIIa pentru Școlile Normale (ultima ediție).

Bibliografie – Literatura pentru copii

1. Buzăși, I., (2001). *Literatura pentru copii*, (note de curs), Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia
2. Stoica, C., Vasilescu, E. (1996). *Literatura pentru copii* (Manual pentru Școlile Normale - cls. a XII a), București: E.D.P.
3. Costea, O., Mitu, F., Stoica, C., Toma-Damșa, M., Vasilescu, E., Vlăduț, A. (1996). *Literatura pentru copii* (Manual pentru Școlile Normale - cls. a XIII a), București: E.D.P.
4. Operele menționate în capitolul Conținuturi
5. Molan, Vasile. (2014). *Comunicare în limba română și Limba și literatura română în învățământul primar*, capitolul „Lectura literară suplimentară”, Editura Miniped, București

Pedagogie și elemente de psihologia educației

CONȚINUT TEMATIC

1. EDUCAȚIA TIMPURIE ÎN CONTEXT EUROPEAN
 - Conceptul de educație timpurie; fundamente teoretice ale educației timpurii.
 - Educația timpurie la nivel european.
 - Servicii integrate și incluzive în educația timpurie.
 - Finalitățile educației timpurii.
2. EDUCAȚIA TIMPURIE ÎN ROMÂNIA
 - Locul și rolul educației timpurii în cadrul sistemului de învățământ românesc.
3. FACTORII DEZVOLTĂRII PERSONALITĂȚII UMANE - INTERACȚIUNI ȘI DOMINANTE. EDUCABILITATEA
 - Conceptul de dezvoltare și conceptul de educabilitate. Relația dezvoltare - învățare – joc în educația timpurie.
 - Ereditatea, factor intern al dezvoltării personalității.
 - Mediul, factor extern al dezvoltării personalității.
 - Educația – factor hotărâtor al dezvoltării psihice; specificul influențelor educative la vârstele timpurii.
 - Metode, tehnici și instrumente de cunoaștere a specificului dezvoltării psihice la vârstele timpurii.
4. STRUCTURA ȘI DINAMICA PERSONALITĂȚII LA VÂRSTELE TIMPURII
 - Repere ale dezvoltării la vârstele timpurii. Domeniile de dezvoltare: Dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; Dezvoltarea socio-emoțională; Capacități și atitudini în învățare; Dezvoltarea limbajului, a comunicării și premisele citirii și scrierii; Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii.

- Procesele fundamentale ale dezvoltării personalității copilului la vârstele timpurii: (imaginea de sine, conștiința de sine și conduita morală).
 - Dimensiuni ale dezvoltării personalității la vârstele timpurii: temperament, aptitudini, inteligență, caracter, creativitate.
 - Specificul învățării la vârstele timpurii.
5. COPII CU CERINȚE EDUCATIVE SPECIALE (CES) ÎN SERVICIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE ANTEPREȘCOLARĂ
- Educația integrată și incluzivă în serviciile de educație timpurie.
 - Colaborarea cu părinții și cu alte categorii profesionale de sprijin.
6. ELEMENTE DE DIDACTICĂ
- Interdependența formal – informal - nonformal din perspectiva procesului didactic cu copilul mic.
 - Normativitatea didactică. Specificul principiilor didactice în educația timpurie.
 - Jocul - principala formă de organizare a procesului de învățământ în educația timpurie.
 - Diferențiere și individualizare în procesul de învățământ.
7. PROIECTAREA DIDACTICĂ
- Conceptul de proiectare didactică; funcțiile proiectării didactice; etapele proiectării didactice.
 - Produsele curriculare fundamentale: plan de învățământ, programă școlară, planificare anuală, planificare tematică.
8. SPECIFICUL EVALUĂRII
- Conceptul de evaluare: definire și analiză.
 - Metode, tehnici și instrumente de evaluare a rezultatelor și a progreselor în învățare ale copilului mic.
9. MANAGEMENTUL CARIEREI DIDACTICE
- Prevederi legislative care sprijină dezvoltarea carierei didactice.
 - Importanța dezvoltării profesionale în cariera didactică.

Bibliografie - Pedagogie și elemente de psihologie

1. Bocoș, M., Avram, I., Catalano, H., Someșan, E. (coord.) (2009), Pedagogia învățământului preșcolar. Instrumente didactice, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
2. Bocoș M., Preda V., Brănișteanu R., Clapou C., (2013), Tradiții și valori – Ghid practic de opțiuni integrate, Editura Delta Cart Educațional, Pitești.
3. Ezechil, L. (2002). Comunicarea educațională în context școlar. București: Editura Didactică și Pedagogică
4. Glava, A., Glava, C. (2002). Introducere în pedagogia preșcolară. Cluj-Napoca: Dacia.
5. Harwood, R., Miller, S.A., Vasta, R. (2010). Psihologia copilului. Iași: Polirom
6. Ionescu, M. (coord.) (2010). Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani. București: Vanemond.
7. Mătășaru, M., Chiriloaie, M., Nedelcu, C., Priscoaia, V., Mătășaru, L. (2008). Proiectarea didactică în învățământul preșcolar. Rovimed Publishers.
8. Niculescu, R., M. (2010). Curriculum între continuitate și provocare, Sibiu: MEDIA.
9. Niculescu, R., M. (1999). Pedagogie preșcolară – Sinteze, București: PRO HUMANITATE.
10. Papalia, D.E., Wenkos Olds, S., Duskin Feldman, R. (2010). Dezvoltarea umană.
11. Păun, E., Iucu, R. (coord.) (2002). Educația preșcolară în România. Iași: Polirom.
12. Petrovai D., Preda, V., Petrică S., Brănișteanu R., (2012), Pentru un copil sănătos emoțional și social – Ghid practic pentru educatorul care construiește încredere, V&I Integral, București.
13. Radu, I., T., Ezechil, L. (2006). Pedagogie – fundamente teoretice. București: Editura V&I Integral.
14. Radu, I.T., Ezechil, L. (2009). Didactica. Teoria instruirii. Pitești: Paralela 45.
15. Răduț-Taciu, R., Bocoș, M.-D., Chiș, O. (coord.) (2015), Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar, Editura Paralela 45, Pitești.
16. Vrășmaș, E. (2014). Educația timpurie. București: Arlequin.